

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
14 лютого 2019 року,
протокол № 5.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

«___» _____ 20__ р.

м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
денної форми навчання**

ОНОВЛЕНО:

доцент кафедри кримінального права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ Анна ПРИСЯЖНА
«01»серпня 2022 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри кримінального права та процесу
«05» серпня 2022 року, протокол №1.

Завідувач кафедри
кандидат юридичних наук, доцент _____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ
«05»серпня 2022 року

Обліковий обсяг – 2,06 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	3
	1.3.	Семінарські заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	11
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	17
	1.6.	Підсумковий контроль	–	20
2.	Схема нарахування балів		–	22
3.	Рекомендовані джерела		–	23
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	29

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури	8	2	-	-	-	6
2.	Тема 2. Організація сучасної адвокатури України	10	4	4	-	-	6
3.	Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики	10	2	2	-	-	6
4.	Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту	12	4	4	-	-	4
5.	Тема 5. Адвокат у цивільному процесі	9	1	2	-	-	6
6.	Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві	7	1	2	-	-	4
7.	Тема 7. Адвокат у конституційному судочинстві	4	-	-	-	-	4
8.	Тема 8. Адвокат у виконавчому провадженні	8	2	2	-	-	4
9.	Тема 9. Організація надання безоплатної правової допомоги	8	2	2	-	-	4
10.	Тема 10. Адвокат у Європейському Суді з прав людини	10	2	2	-	-	6

	Всього годин:	90	20	20	-	-	50
--	----------------------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	-----------

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури	2
	<p>Поняття та сутність інституту адвокатури в Україні. Предмет курсу «Адвокатура». Законодавчі джерела. Система і структура навчальної дисципліни. Місце курсу в системі інших юридичних дисциплін. Виникнення адвокатури та її розвиток у стародавні часи. Формування професійної адвокатури в Україні в період польсько-литовської доби (XIV-XVI ст.). «Права по которым судится малороссийский народ». Литовський статут про новий тип захисника “прокуратора або речника”. Судова реформа 1864 р. Присяжні та приватні повірені, їх права. Адвокатура України у дореволюційний період (1864-1917 рр.). Адвокатура в Україні у післяреволюційний період (1917р. - грудень 1992р.). Скасування інституту присяжних і приватних повірених. Захист в революційних трибуналах. Одержавлення адвокатури. Правові основи оформлення інституту адвокатури України. Положення про адвокатуру УРСР 1922 р. Створення колегій захисників. Перехід адвокатури на колективні форми організації праці (кінець 20-х - середина 30-х років). Організація адвокатури України за першим загальносоюзним Положенням про адвокатуру (1936-1941 рр.). Адвокатура в Україні в період окупації фашистською Німеччиною (1941-1945 рр.). Організація та діяльність адвокатури України в післявоєнний період (1945 - середина 70-х років). Положення про юридичні консультації колегії адвокатів. Конституційне оформлення правового статусу адвокатури (1976-1985 рр.) Положення про адвокатуру УРСР від 1 жовтня 1980 р. Формування правової держави в Україні і необхідність подальшого реформування адвокатури. Розширення діяльності захисника в кримінальному процесі. Утворення Спілки адвокатів України. Прийняття Закону «Про адвокатуру» від 19.12.1992р. Реформування адвокатури в незалежній Україні, шляхи її подальшого розвитку. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 15 серпня 2012 року.</p>	

2.	Тема 2. Організація сучасної адвокатури України	4
	<p>Адвокатура як недержавний самоврядний інститут. Завдання, принципи та засади здійснення адвокатської діяльності; організаційні форми діяльності адвокатів. Правове регулювання діяльності адвокатури. Конституція України про право на захист. Поняття «адвокат», «адвокатська діяльність», «адвокатське самоврядування» тощо. Вимоги до адвоката, набуття статусу адвоката. Види адвокатської діяльності. Професійні права та обов'язки адвокатів. Адвокатська таємниця, її предмет. Гарантії адвокатської діяльності. Оплата праці адвоката та його помічника. Безоплатна правова допомога за законодавством України. Договір про надання правової допомоги. Дисциплінарна відповідальність адвокатів та її підстави. Дисциплінарні проступки. Види дисциплінарних стягнень. Процедура розгляду дисциплінарної справи щодо адвоката. Адвокатське самоврядування. Засади та завдання адвокатського самоврядування. Організаційні форми адвокатського самоврядування. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування. Міжнародні засади адвокатської діяльності. Особливості здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави.</p>	
3.	Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики	2
	<p>Співвідношення Правил адвокатської етики та чинного законодавства про адвокатуру. Тлумачення Правил адвокатської етики. Основні принципи адвокатської етики: незалежність, дотримання законності, домінантність інтересів клієнтів, неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами, конфіденційність, компетентність та добросовісність, чесність і порядність, повага до адвокатської професії, культура поведінки, вимоги до рекламування адвокатської діяльності. Відносини адвоката з клієнтами. Підстави для надання адвокатами правової допомоги. Інформування клієнта щодо правової позиції у справі. Гонорар адвоката. Розірвання договору про надання правової допомоги. Етичні аспекти відносин адвоката з недієздатним клієнтом, з юридичними особами. Етичні аспекти здійснення захисту за дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги або в разі залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії. Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження. Етичні аспекти відносин адвоката з органами досудового розслідування та адміністративної юрисдикції, іншими державними органами. Відносини між адвокатами. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката. Адвокатське бюро, адвокатське об'єднання як суб'єкти відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської діяльності. Органи адвокатського самоврядування як суб'єкти відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської етики. Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.</p>	
4.	Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту.	4
	Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.	

	<p>Підстави, порядок та момент вступу адвоката у кримінальне провадження в якості захисника. Обставини, що виключають участь адвоката-захисника у кримінальному провадженні. Відмова від захисника та його заміна. Порядок тимчасового призначення захисника. Захист на досудовому слідстві: вибір позиції захисту, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. Участь адвоката у проведенні слідчих (розшукових) дій. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ по першій інстанції, його процесуальне становище, права і обов'язки. Підготовка до судового засідання.</p> <p>Правовий статус захисника під час судового розгляду. Права та обов'язки захисника у суді першої інстанції. Захисна промова адвоката – вимоги, структура та значення. Загальні положення теорії стратегії і тактики адвокатської діяльності. Особливості стратегії і тактики захисту прав підозрюваного (обвинуваченого) на окремих етапах кримінального провадження. Порядок оскарження рішень суду першої інстанції. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у апеляційному провадженні. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у касаційному провадженні. Участь адвоката у перегляді судових рішень.</p>	
5.	Тема 5. Адвокат у цивільному процесі.	1
	<p>Правова природа здійснення адвокатом представництва. Права й обов'язки адвоката. Обставини, що виключають участь адвоката у цивільному судочинстві. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ. Структура та зміст позовної заяви. Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ. Участь адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку. Методологічні та практичні проблеми складання адвокатом процесуальних документів по цивільним справам. Доказова діяльність адвоката-представника у цивільному судочинстві.</p>	
6.	Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві.	1
	<p>Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві. Організація діяльності адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.</p> <p>Підстави участі адвоката у виконавчому провадженні. Процесуальне становище адвоката при примусовому вчиненні виконавчих дій. Участь адвоката на різних стадіях виконавчого провадження. Діяльність адвоката по захисту суб'єктивних прав, порушених при провадженні виконавчих дій.</p>	

7	Тема 8. Адвокат у виконавчому провадженні	2
	Підстави участі адвоката у виконавчому провадженні. Процесуальне становище адвоката при примусовому вчиненні виконавчих дій. Участь адвоката на різних стадіях виконавчого провадження. Діяльність адвоката по захисту суб'єктивних прав, порушених при провадженні виконавчих дій.	
8	Тема 9. Організація надання безоплатної правової допомоги	2
	Поняття безоплатної правової допомоги та її види. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги. Надання безоплатної первинної правової допомоги. Система надання безоплатної вторинної правової допомоги. Реєстр адвокатів. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги. Адміністрування системою надання безоплатної правової допомоги та її фінансування.	
9.	Тема 10. Адвокат у Європейському суді з прав людини.	2
	Принцип захисту прав людини в праві Європейського Союзу. Повноваження адвоката при розгляді справ у Європейському Суді з прав людини. Особливості доказової діяльності адвоката у Європейському Суді з прав людини. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.	
	Усього	20

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1-2

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

Питання для усного опитування та дискусії

1. Завдання, принципи та засади здійснення адвокатської діяльності; організаційні форми діяльності адвокатів.
2. Вимоги до адвоката, набуття статусу адвоката. Види адвокатської діяльності.
3. Професійні права та обов'язки адвокатів.
4. Адвокатська таємниця, її предмет. Гарантії адвокатської діяльності.
5. Оплата праці адвоката та його помічника.
6. Договір про надання правової допомоги.
7. Дисциплінарна відповідальність адвокатів та її підстави.
8. Адвокатське самоврядування. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
9. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування.
10. Особливості здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адвокат, набуття статусу адвоката, адвокатське самоврядування, договір, оплата праці, дисциплінарна відповідальність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Адвокатура України – це незалежний самоврядний інститут суспільства, що забезпечує професійну правову допомогу всім верствам населення, самостійно вирішуючи питання своєї самоорганізації та здійснення діяльності адвокатами.

Наразі чинним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено основні принципи та засади здійснення адвокатської діяльності. Так, адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

Професійні права та гарантії адвокатської діяльності визначені як українським, так і міжнародним законодавством (зокрема, Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод та Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи про свободу професійної діяльності адвокатів). Також захист прав адвокатів регламентований актами ООН, Ради адвокатських і правових товариств Європи (ССВЕ), Міжнародної асоціації адвокатів тощо. Професійні права та гарантії адвокатів необхідні для належного захисту прав клієнтів.

Також визначено, що професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України. Зокрема, передбачені такі гарантії для адвокатів:

- заборона втручання та перешкоджати здійсненню адвокатом своєї діяльності;
- заборона вимагати від адвоката надання відомостей, що є адвокатською таємницею;
- проведення стосовно адвоката оперативних-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду;
- заборона проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних зі здійсненням адвокатської діяльності;
- гарантія рівності прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності та свободи у наданні доказів, доведенні їх переконливості;
- захист життя, здоров'я, честі й гідності адвоката та членів його сім'ї;
- гарантія безпеки під час участі у кримінальному судочинстві;
- заборона втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом;
- заборона втручання у правову позицію адвоката;
- заборона ототожнення адвоката з клієнтом тощо.

адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката. Брати участь у роботі органів адвокатського самоврядування та бути обраними до їх складу можуть лише адвокати України.

Особливий статус в адвокатському самоврядуванні займає Національна асоціація адвокатів України (НААУ), яка є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. НААУ діє через організаційні форми адвокатського самоврядування (ст. 15 Закону): конференцію адвокатів регіону, раду адвокатів регіону, з'їзд адвокатів України.

Отже, органи адвокатського самоврядування мають таку структуру:

1. Конференція адвокатів регіону (АРК, областей, міст Києва та Севастополя)
  - кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатів регіону (КДКА регіону)
  - ревізійна комісія адвокатів регіону (РКА регіону)
2. Рада адвокатів регіону (АРК, областей, міст Києва та Севастополя)
3. З'їзд адвокатів України
4. Рада адвокатів України
  - вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (ВКДКА)
  - вища ревізійна комісія адвокатури (ВРКА)

Конференція адвокатів регіону (ст. 47 Закону), яка є сесійним органом та скликається не рідше одного разу на рік, і є вищим органом адвокатського самоврядування в відповідному регіоні. Вона обирає голів та членів Рад адвокатів регіону, делегатів та З'їзд адвокатів України, представника до складу Ради адвокатів України та ВКДКА, голів та членів (із визначенням їх кількості) кваліфікаційної і дисциплінарної палат адвокатів регіону, голови та членів РКА

регіону. Також Конференція адвокатів регіону затверджує штатний розпис та кошторис Ради адвокатів регіону та КДКА регіону.

КДКА регіону є юридичною особою, діє на підставі положення та утворюється з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів (ст. 50 Закону). В її складі утворюється дві палати: кваліфікаційна (не більше 9-ти членів) та дисциплінарна (не більше 11-ти членів). КДКА регіону організовує та проводить кваліфікаційні іспити із прийняттям рішення про видачу свідоцтва про складання, приймає рішення про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю, здійснює дисциплінарне провадження стосовно адвокатів та вирішує інші питання.

РКА регіону утворюється для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю ради адвокатів регіону та кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури (ст. 51 Закону).

Рада адвокатів регіону виконує функції адвокатського самоврядування між конференціями адвокатів регіону, та підконтрольна їй (ст. 48 Закону). Рада адвокатів регіону представляє адвокатів регіону та здійснює їх інформаційне і методичне забезпечення, сприяє гарантії їх діяльності, скликає та забезпечує проведення конференції адвокатів регіону та виконання її рішень, приймає присягу адвоката України, визначає представників до конкурсної комісії з відбору адвокатів для надання безоплатної правової допомоги, утворює комісію з повноти та якості її надання, забезпечує внесення відомостей до Єдиного реєстру адвокатів України та розпоряджається майном та коштами відповідно до затвердженого кошторису.

З'їзд адвокатів України є вищим органом адвокатського самоврядування (ст. 54 Закону). До його складу входять делегати, обрані Конференціями адвокатів регіону. Скликається не рідше одного разу на три роки, та обирає голів і заступників Ради адвокатів України, ВКДКА, ВРКА, затверджує статут НААУ, положення про Раду адвокатів України та правила адвокатської етики, розглядає та затверджує звіти Ради адвокатів України, ВКДКА, висновки ВРКА, призначає трьох членів Вищої ради юстиції, затверджує кошториси Ради адвокатів України, ВКДКА.

Рада адвокатів України діє в період між з'їздами адвокатів України та підконтрольна їм (ст. 55 Закону). Складається із тридцяти членів, по одному із кожного регіону плюс голова та два заступники, які обираються З'їздом адвокатів України. Рада адвокатів України: забезпечує скликання та проведення З'їзду адвокатів України, забезпечує виконання його рішень, визначає квоту представництва та порядок висування делегатів Конференції адвокатів регіону, З'їзду адвокатів України, забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України, затверджує регламент та порядок сплати адвокатами щорічних внесків, координує діяльність Рад адвокатів регіону, приймає рішення про розпорядження майном та коштами НААУ, сприяє забезпеченню гарантій адвокатської діяльності, розглядає скарги на рішення Рад адвокатів регіонів, скасовує їх, виконує інші передбачені Законом та рішеннями З'їзду адвокатів України функції.

ВКДКА є колегіальним органом, який діє при Раді адвокатів України, до повноважень якого віднесено розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

ВРКА утворюється з метою здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю Національної асоціації адвокатів України, її органів, рад адвокатів регіонів, Ради адвокатів України, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, діяльністю ревізійних комісій адвокатів регіонів (ст. 53 Закону). Підконтрольна З'їзду адвокатів України.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Співвідношення Правил адвокатської етики та чинного законодавства про адвокатуру.
2. Основні принципи адвокатської етики: незалежність, дотримання законності, домінантність інтересів клієнтів, неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами,

конфіденційність, компетентність та добросовісність, чесність і порядність, повага до адвокатської професії, культура поведінки, вимоги до рекламування адвокатської діяльності.

3. Відносини адвоката з клієнтами.
4. Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження.
5. Етичні аспекти відносин адвоката з органами досудового розслідування та адміністративної юрисдикції, іншими державними органами.
6. Відносини між адвокатами.
7. Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: правила адвокатської етики, відносини адвоката з клієнтом, судом, органами досудового розслідування, іншими адвокатами.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Успішне досягнення мети саморегуляції професійної поведінки адвокатів на такому високому рівні, який передбачає врахування складного співвідношення різнопланових обов'язків адвоката, їх пріоритетів та конкретного втілення в ситуаціях, коли такі обов'язки вступають в суперечність один з одним, а також відшукування шляху їх реалізації, що оптимально відповідає покликанню і статусу адвокатури, диктує необхідність встановлення правил професійної адвокатської етики, які мають стати путівником адвоката в обранні належних варіантів професійної поведінки.

Вироблення адвокатурою і дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил розглядається світовою адвокатською спільнотою як необхідна наріжна передумова повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві.

Закон України „Про адвокатуру та адвокатську діяльність, передбачає дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних зобов'язань адвоката, які він бере на себе, складаючи Присягу адвоката України.

Адвокатська етика (етика адвоката) — приписувана корпоративними правилами належна поведінка адвоката у тих випадках, коли правові норми не встановлюють для нього конкретних правил поведінки.

Адвокатська етика — складова частина юридичної етики.

Адвокат при здійсненні своєї професійної діяльності виступає носієм обов'язків, іноді суперечливих, по відношенню до:

- клієнтів;
- судів та інших державних органів;
- адвокатури в цілому та окремих адвокатів;
- суспільства в цілому.

Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки; водночас специфіка обов'язків, що лежать на адвокатурі, обумовлюють необхідність збалансування служіння адвоката інтересам окремого клієнта з інтересами суспільства в цілому, дотриманням принципів законності і верховенства права.

Тому необхідно встановлювати правила професійної адвокатської етики, які мають стати путівником адвоката в обранні належних варіантів професійної поведінки.

Вироблення адвокатурою і дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил — необхідна наріжна передумова повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві

Основні принципи адвокатської етики:

Незалежність

Свобода від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в діяльність адвоката, зокрема з боку державних органів, а також від впливу своїх особистих інтересів.

Дотримання законності

У своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності. Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень. У своєму приватному житті адвокат також зобов'язаний дотримуватися закону.

Домінантність (примат) інтересів клієнтів

Адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, інтересами колег, партнерів, співробітників, інтересами законних представників клієнтів та інших осіб, а також будь-якими іншими міркуваннями.

Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами (уникнення конфлікту інтересів)

Адвокат не може представляти одночасно двох або більше клієнтів, інтереси котрих є взаємно суперечливими, або з високим ступенем вірогідності можуть стати суперечливими.

Конфіденційність

Розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, попереднього слідства і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю.

Компетентність та добросовісність

Адвокат зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до належного виконання доручення.

Чесність і порядність

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті бути чесним і порядним; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних відносинах.

Повага до адвокатської професії

Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, її сутності і громадського призначення, сприяти зберіганню та підвищенню її престижу.

Культура поведінки

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд.

Обмежене рекламування діяльності адвокатів

Рекламні об'яви адвоката не можуть містити: оціночних характеристик адвоката; відгуків інших осіб про роботу адвоката; порівнянь з іншими адвокатами і їх критики; заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів; вказівок, які можуть скласти уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, в дійсності, адвокатурі як такій.

Семінарське заняття 4-5

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

Питання для усного опитування та дискусії

1. Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.
2. Підстави, порядок та момент вступу адвоката у кримінальне провадження в якості захисника.

3. Обставини, що виключають участь адвоката-захисника у кримінальному провадженні. Відмова від захисника та його заміна.
4. Захист на досудовому слідстві: вибір позиції захисту, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.
5. Участь адвоката у проведенні слідчих (розшукових) дій. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних проваджень по першій інстанції, його процесуальне становище, права і обов'язки. Підготовка до судового засідання.
6. Правовий статус захисника під час судового розгляду. Права та обов'язки захисника у суді першої інстанції. Захисна промова адвоката – вимоги, структура та значення.
7. Загальні положення теорії стратегії і тактики адвокатської діяльності.
8. Порядок оскарження рішень суду першої інстанції.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальне провадження, захисник, окрема процесуальна дія, підготовче судове засідання, судовий розгляд, стратегія і тактика захисту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Кримінальний процес – це законодавчо урегульована діяльність уповноважених службових осіб правоохоронних органів, органів прокуратури та суду направлена на здійснення досудового розслідування і судового провадження щодо скоєних кримінальних правопорушень та забезпечення виконання завдань кримінального провадження.

Якщо особу підозрюють або обвинувачують у вчиненні злочину, вона має право на захист, що зокрема полягає у наданні можливості користуватися правовою допомогою захисника. У випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (КПК) та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, підозрюваному, обвинуваченому професійна правнича допомога надається безоплатно за рахунок держави (ст. 59 Конституції, ст. 20 КПК, ст. 14 Закону «Про безоплатну правову допомогу»).

Захисником у кримінальному процесі є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого в Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Закріпивши таку норму законодавець забезпечує висококваліфікований захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), особою, яка має професійні навички у правовій сфері діяльності.

Діяльність адвоката полягає у: наданні правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складання заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію); надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні; надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань тощо. Під час здійснення

адвокатської діяльності адвокат має право: звертатися з адвокатськими запитамі, представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді; складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх в установленому законом порядку, збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою; одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань тощо. Отже,

захисник здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), представляє інтереси потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні, надає правову допомогу свідкові у кримінальному процесі.

Семінарське заняття 6-7

Тема 5-6. Адвокат у цивільному процесі. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правова природа здійснення адвокатом представництва. Доказова діяльність адвоката-представника у цивільному судочинстві.
2. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ.
3. Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ.
4. Участь адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку.
5. Методологічні та практичні проблеми складання адвокатом процесуальних документів по цивільним справам.
6. Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві.
7. Організація діяльності адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів.
8. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.
9. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.
10. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.
11. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.
12. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.
13. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: представництво, цивільний процес, позовна заява, повноваження, доказання.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Зміст судового представництва у цивільному процесі складають процесуальні дії, наслідки яких поширюються на довірителя, що визначає обсяг повноважень представника. Через визначені довіреністю чи договором застереження особа має право обмежити коло повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії. Відтак, адвокат зобов'язаний діяти в межах повноважень, наданих йому клієнтом, з урахуванням обмежень щодо вчинення окремих процесуальних дій. Перелік повноважень чи обмежень стосовно вчинення певних процесуальних дій має бути визначено договором, який укладається між адвокатом та особою, інтереси якої він представляє у відповідному цивільному процесі.

Основним завданням адвоката є вжиття всіх можливих, передбачених законом заходів, спрямованих на захист порушеного чи оспорюваного права, в тому числі й шляхом звернення до суду.

При цьому законність та обґрунтованість судового рішення, оперативність вирішення цивільної справи напряму залежать від повноти підготовки матеріалів, які надаються до суду ще на стадії звернення до суду. Саме недооцінка значення цієї стадії процесу та формальне

ставлення до неї зумовлюють затягування розгляду справи в майбутньому та призводять до постановлення необґрунтованих рішень, що, у свою чергу, є перешкодою в захисті невизнаних або оспорюваних прав чи інтересів особи, понесення нею додаткових витрат, пов'язаних з подальшим оскарженням таких рішень.

Детальне опрацювання адвокатом матеріалів, наданих клієнтом, сприяє можливості визначитися з предметом позову та складом сторін, наявністю основних підстав для звернення до суду, наявністю чи відсутністю базових доказів, необхідністю отримання нових доказів, необхідністю вжиття заходів щодо забезпечення позову, вчинення інших процесуальних дій, спрямованих на обґрунтування позиції.

Вже на стадії підготовки матеріалів та звернення до суду адвокат має вживати заходи для самостійного отримання додаткових доказів шляхом запиту інформації, яка стосується предмета спору у відповідних посадових осіб, підприємств, установ та організацій. Згідно зі ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право звертатися з адвокатськими запитами (у тому числі щодо отримання копій документів) до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб). Разом з тим, слід вказати, що основними причинами штучних перешкод, що створюються службовими, посадовими особами підприємств, установ, організацій під час надходження та розгляду запитів адвоката, у більшості випадків, є зловживання такими особами своїм становищем, поєднане з використанням неточного формулювання правових норм.

Прийняття судом до свого провадження позовної заяви, скарги, заяви породжує для представника певні обов'язки та наділяє їх певними процесуальними правами. При цьому, варто зазначити, що процесуальне представництво адвоката містить у собі два види правовідносин – між адвокатом і клієнтом та між адвокатом і судом. Саме тому у процесі судового розгляду справи завданням адвоката є не лише захист суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів осіб, а й сприяння суду у всебічному, повному й об'єктивному з'ясуванні всіх обставин справи.

До того ж, слід вказати, що хоча обов'язок з роз'яснення особам, які є сторонами у справі, їхніх прав покладено на суддю, адвокат повинен повідомити особу, яку він представляє, про її права, порядок їх реалізації та правові наслідки таких дій. Важливим для клієнта також є надання адвокатом актуальної інформації щодо стану розгляду справи та погодження з ним процесуальних дій, вчинення/не вчинення яких може вплинути на результати розгляду справи.

Процесуальні дії осіб, що виступають стороною у справі, а також їх представників (у тому числі й адвокатів) здійснюються, переважно, з урахуванням вимог суду. Разом з тим, враховуючи, що основним в обґрунтуванні позиції сторін та їх процесуальних представників під час судового розгляду цивільної справи є доказування підставності позову та заперечень на нього, дії з підготовки цивільної справи до судового розгляду можуть здійснюватися і з ініціативи процесуальних представників (адвокатів) та спрямовуватися на визначення характеру спірних правовідносин, обставин, які підлягають встановленню, на витребування й долучення до матеріалів справи доказів, визначення кола осіб, що братимуть участь у справі, а також вжиття заходів щодо залучення таких осіб.

Адвокат відповідача у цивільному процесі може використовувати такі процесуальні засоби захисту як заперечення проти позову та зустрічний позов, право пред'явлення якого має бути реалізоване до початку розгляду справи по суті.

Процесуальним забезпеченням участі адвокатів у судовому засіданні є своєчасне одержання від суду повідомлень про день, місце і час розгляду судом спірної справи, а також про відкладення судом розгляду справи за відсутності відомостей, що їм вручені повістки.

Обов'язкова участь адвоката в судових засіданнях і своєчасне реагування на всі процесуальні дії суду та сторін у справі надасть можливість контролювати перебіг такого процесу та прогнозовано вчиняти дії, спрямовані на захист інтересів клієнта, в тому числі й шляхом оскарження процесуальних рішень у справі.

Оскарження судових рішень й ухвал в апеляційному та касаційному порядку є важливою процесуальною гарантією захисту прав як осіб, що беруть участь у справі, так і осіб, які не

брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки. Зазначене право може бути реалізоване ними шляхом подачі відповідної скарги або шляхом приєднання до апеляційної скарги особи, на стороні якої вони виступали у справі.

В основу зазначених процесуальних документів адвокатом має бути покладено доскональне знання всіх обставин справи, обґрунтована правова оцінка позиції клієнта та позиції суду в оскаржуваному рішенні, власні висновки щодо його законності.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Адвокат у виконавчому провадженні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Підстави участі адвоката у виконавчому провадженні.
2. Процесуальне становище адвоката при примусовому вчиненні виконавчих дій.
3. Участь адвоката на різних стадіях виконавчого провадження.
4. Діяльність адвоката по захисту суб'єктивних прав, порушених при провадженні виконавчих дій.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адвокат, виконавче провадження, виконавчі дії, захист, суб'єктивні права, державний виконавець, приватний виконавець.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: чинне законодавство України не визначає правового статусу адвоката у виконавчому провадженні, однак відокремлення виконавчого провадження від цивільного процесу викликає необхідність чіткого правового регулювання всіх питань примусового виконання рішень, в тому числі і пов'язаних з діяльністю адвоката у виконавчому провадженні. Адвокат є представником сторони виконавчого провадження (стягувача або боржника). Повноваження адвоката як представника можуть посвідчуватися довіреністю, ордером, дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих дій як представника сторони виконавчого провадження. Витяг засвідчується підписом сторін договору. Можна виділити дві форми участі адвоката у виконавчому провадженні:

- 1) як продовження процесуального представництва у цивільному процесі, де адвокат здійснював представництво інтересів позивача або відповідача;
- 2) як безпосередня участь адвоката лише в процесі вчинення виконавчих дій державною виконавчою службою.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Організація надання безоплатної правової допомоги

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття безоплатної правової допомоги та її види.
2. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.
3. Надання безоплатної первинної правової допомоги.
4. Система надання безоплатної вторинної правової допомоги. Реєстр адвокатів.
5. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги.
6. Адміністрування системою надання безоплатної правової допомоги та її фінансування.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безоплатна правова допомога, Центр з надання безоплатної правової допомоги, первинна правова допомога, вторинна правова допомога, стандарти якості правової допомоги.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Безоплатна правова допомога – правова допомога, яка гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел.

Закон України «Про безоплатну правову допомогу» визначає порядок надання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги.

Безоплатна первинна правова допомога, суб'єктами права на яку є усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як:

- захист;
- здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- складення документів процесуального характеру.

Згідно із статтею 14 Закону право на безоплатну вторинну правову допомогу мають такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб;

*тобто станом на липень-грудень 2019 року середньомісячний дохід не має перевищувати 4014 грн для працездатних осіб та 3128 грн для непрацездатних осіб

2) діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту;

2-1) внутрішньо переміщені особи;

2-2) громадяни України, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб;

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання;

4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт;

5) особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими;

6) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

7) особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також особи, засуджені до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі;

8) особи, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»;

9) ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань;

9-1) особи, які перебувають під юрисдикцією України і звернулися для отримання статусу особи, на яку поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

10) особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;

11) особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку;

12) особи, реабілітовані відповідно до законодавства України;

13) особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі.

У разі якщо особа не належить до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, працівники центру сприятимуть в отриманні такої допомоги від громадських правозахисних організацій.

Семінарське заняття 10

Тема 10. Адвокат у Європейському Суді з прав людини

Питання для усного опитування та дискусії

1. Принцип захисту прав людини у Європейському Суді з прав людини.
2. Повноваження адвоката при розгляді справ у Європейському Суді з прав людини.
3. Особливості доказової діяльності адвоката у Європейському Суді з прав людини.
4. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: Європейський суд з прав людини, захист, адвокат, формуляр.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Європейський Суд з прав людини є міжнародним органом, юрисдикція якого поширюється на всі держави - члени Ради Європи, що ратифікували Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод, яка вступила в чинності 3 вересня 1953 р. Учасниками Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод є підписавши її держави, які взяли на себе зобов'язання визнавати, дотримуватися, забезпечувати реалізацію і ефективний захист прав і свобод людини кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією.

Правове становище адвоката в Європейському суді з прав людини визначається згідно з Регламентом Європейського суду з прав людини та прецедентною практикою Європейського суду з прав людини. Основною формою діяльності адвоката в Європейському суді з прав людини є представництво інтересів Заявника на всіх стадіях підготовки і розгляду справи.

Правило 36 Регламенту Європейського суду з прав людини надає адвокату представнику право первісного подання скарги від імені заявника. Так, адвокат має ті ж повноваження, що й заявник. У цілому зміст прав та обов'язків адвоката в Суді є схожими із правами й обов'язками представника за українським процесуальним законодавством. Разом з тим у Європейському суді права адвоката відносно збору й подання доказів трохи ширші, ніж в українському праві. Зокрема, адвокат вправі представляти Європейському суду як докази, письмові показання свідків, яких він опитав самостійно, навіть якщо цих свідків не опитували національні слідчі, судові або інші органи. Крім того, адвокат може представляти в Суд докази, які не представлялися в національні суди та не оцінювалися ними.

Європейський суд не є вищою інстанцією по відношенню до судової системи держави-учасника Конвенції. Тому він не може відмінити рішення, винесене органом державної влади

або національним судом, не дає вказівок законодавцеві, не здійснює абстрактний контроль національно законодавства або судової практики, не має права давати розпорядження про вжиття заходів, що мають юридичні наслідки.

Суд розглядає тільки конкретні скарги з тим, щоб встановити, чи дійсно були допущені порушення вимог Конвенції. Проте суд має право присудити "справедливе задоволення претензій" у вигляді фінансової компенсації матеріального збитку і моральної шкоди, а також відшкодування сторони усіх витрат.

За уся багаторічну практику Європейського суду не було зафіксовано жодного випадку невиконання рішень Суду державами-членами Ради Європи. В іншому випадку, згідно із Статутом Ради Європи, може привести до призупинення членства держави і, врешті-решт, відповідно до рішення Комітету міністрів, - виключенню держави із складу Ради Європи. У разі, якщо держава констатує, що без зміни законодавства або судової практики розглянута Європейським судом ситуація може повторитися, воно як правило, здійснює необхідні новації.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Основи адвокатської діяльності». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички в галузі екологічного управління.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Основи адвокатської діяльності» складається із завдань для письмової роботи по 8 темах та однієї індивідуальної роботи. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальну роботу самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та захист індивідуальної роботи.

Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

Тема 1. Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Історія адвокатури Хмельниччини.
2. Видатні адвокати України.
3. Проаналізувати вимоги до адвоката в історії становлення адвокатури.

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

1. Створити таблицю, де буде відображено органи адвокатського самоврядування в Україні.

Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики.

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Взаємовідносини адвоката з клієнтом.
2. Взаємовідносини адвоката з судом.
3. Взаємовідносини адвоката з іншими учасниками процесу.
4. Дайте правильну відповідь на тестові запитання:

Назвіть завдання адвокатури :

- 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- 2) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до

адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

3) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

4) всі відповіді вірні.

Адвокатура України це:

1) недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

2) державний орган, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

3) це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення.

4) недержавний самоврядний інститут, що здійснюється через систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Поняття і призначення захисника у кримінальному судочинстві.

2. Участь захисника у допитах.

3. Оскарження адвокатом рішень, дій чи бездіяльності слідчого, прокурора та слідчого судді під час досудового розслідування.

4. Діяльність захисника при закінченні досудового розслідування.

5. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 вироки та проаналізувати у них позицію захисту.

Тема 5. Адвокат у цивільному процесі

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ. Складання позовної заяви, інших документів. Структура та зміст позовної заяви. Підготовка та подання письмових доказів разом з позовною заявою.

2. Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ.

3. Проблеми участі адвоката у процесі доказування по цивільній справі.

4. Судова промова адвоката.

5. Особливості адвокатської діяльності при альтернативному вирішенні спорів у цивільному судочинстві.

6. Подання адвокатом апеляційної та касаційної скарги.

7. Участь адвоката у вищестоящих судових інстанціях.

8. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 рішення з участю адвоката-представника сторін в цивільному процесі та проаналізувати в чому полягала надана професійна правнича допомога.

Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.

2. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.

3. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.

4. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві. Документи, що підтверджують повноваження адвоката-представника.
5. Участь адвоката в процесі провадження у справах про адміністративні правопорушення.
6. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.
7. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.
8. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 рішення з участю адвоката-представника сторін в господарському та адміністративному процесах та проаналізувати в чому полягала надана професійна правнича допомога.

Тема 7. Організація надання безоплатної правової допомоги

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Право на безоплатну правову допомогу. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.
2. Поняття, система та правове регулювання безоплатної правової допомоги в Україні.
3. Надання безоплатної первинної правової допомоги.
4. Поняття безоплатної вторинної правової допомоги та її види.
5. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правову допомогу.
6. Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги.
7. Права та обов'язки адвоката, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги.
8. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги. Заміна адвоката.
9. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
10. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги: правове регулювання та загальна характеристика.
11. Адміністрування системи надання безоплатної правової допомоги та її фінансування. Проблеми подальшого вдосконалення.
12. Проаналізувати документи, які зобов'язаний для оплати праці здати адвокат до Центру надання безоплатної вторинної правової допомоги та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення.

Тема 8. Адвокат у Європейському Суді з прав людини.

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Принцип захисту прав людини в праві Європейського Союзу.
2. Юрисдикційний механізм Європейського суду з прав людини.
3. Підстави та порядок участі адвоката у Європейському Суді з прав людини. Гарантії діяльності адвокатів.
4. Повноваження адвоката при розгляді справ у Європейському Суді з прав людини. Письмова стадія. Усна стадія.
5. Особливості доказової діяльності адвоката у Європейському Суді з прав людини.
6. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.
7. Проаналізувати рішення Європейського суду з прав людини проти України за 2019 рік та визначити які порушення найбільш часто констатовані судом.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі опрацювання теоретичних питань до кожної теми навчальної дисципліни.

Крім того, студенти можуть виконувати науково-дослідні завдання на теми, погоджені викладачем.

1.5.1. Тематики науково-дослідних завдань

1. Організація діяльності адвоката під час звернення до Європейського суду з прав людини.

2. Адвокатський запит: сутність та значення.
3. Адвокатського досьє: поняття, типова структура, особливості ведення.
4. Страхування адвокатської діяльності: зарубіжний досвід та шляхи впровадження в Україні.
5. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
6. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні: статус, компетенція, порядок організації роботи.
7. Спеціалізація адвокатів: аналіз зарубіжної практики.
8. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.
9. Системи безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах: моделі та загальна характеристика.
10. Правове регулювання надання адвокатами безоплатної правової допомоги в Україні.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі виконання тестових завдань на платформі Google Диск.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історичні етапи формування та розвитку інституту адвокатури в світі.
2. Правові основи діяльності адвокатури в Україні.
3. Міжнародні стандарти адвокатської діяльності.
4. Поняття інституту адвокатури та роль адвокатів у здійсненні правосуддя.
5. Система принципів адвокатури: інституціональні, організаційні, функціональні.
6. Принципи діяльності адвокатури за Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: загальна характеристика.
7. Принцип конфіденційності в адвокатській діяльності: національне правове регулювання.
8. Принцип конфіденційності адвокатської діяльності у практиці Європейського суду з прав людини.
9. Принцип уникнення конфлікту інтересів у діяльності адвокатури: національне правове регулювання та міжнародні стандарти
10. Право на професійну правничу допомогу як елемент права на захист особи.
11. Основні стандарти права на правничу допомогу встановлені практикою Європейського Суду з прав людини.
12. Доступ до професії адвоката в Україні: вимоги та обмеження, процедура складання кваліфікаційного іспиту.
13. Доступ до професії адвоката в зарубіжних країнах: основні моделі та загальна характеристика.
14. Функції адвокатури: поняття, система та змістовна характеристика.
15. Особливості статусу адвоката іноземної держави при занятті адвокатською діяльністю в Україні.
16. Стажист адвоката. Порядок проходження стажування в Україні.
17. Особливості проходження стажування у адвоката в зарубіжних країнах.
18. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок ведення, внесення інформації та змін.
19. Гарантії адвокатської діяльності: міжнародні та національні стандарти.
20. Інститут імунітету та недоторканості адвоката в Україні.
21. Професійні права адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
22. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
23. Професійні права та обов'язки адвокатів у зарубіжних країнах: порівняльно-правова

- характеристика.
24. Види адвокатської діяльності в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правова характеристика.
  25. Правовий статус помічника адвоката: права та обов'язки.
  26. Особливості юридичної відповідальності адвоката в Україні.
  27. Самоврядування адвокатської професії. Міжнародно-правові стандарти з питань адвокатського самоврядування.
  28. Правові засади адвокатського самоврядування в Україні.
  29. Системи органів адвокатського самоврядування у зарубіжних країнах: основні моделі та порівняльно-правова характеристика.
  30. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури України: порядок формування, структура та повноваження.
  31. Підстави та порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, види дисциплінарних стягнень в Україні.
  32. Міжнародні стандарти в сфері дисциплінарної відповідальності адвоката.
  33. Стадії дисциплінарного провадження щодо адвоката в Україні: загальна характеристика процедур та прав учасників.
  34. Система органів адвокатського самоврядування в Україні: види та розподіл компетенції.
  35. Зупинення, припинення та відновлення права на заняття адвокатською діяльністю в Україні: підстави, порядок, наслідки.
  36. З'їзд адвокатів України: статус, повноваження, порядок роботи.
  37. Рада адвокатів України. Порядок формування та повноваження.
  38. Рада адвокатів регіону. Порядок формування та повноваження.
  39. Ревізійні комісії адвокатури: види, порядок формування та повноваження.
  40. Конференція адвокатів регіону: статус, повноваження, порядок роботи.
  41. Національна асоціація адвокатів України: завдання, порядок формування, структура, компетенція.
  42. Акти органів адвокатського самоврядування та Національної асоціації адвокатів України: види, юридична сила та порядок прийняття.
  43. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування в Україні.
  44. Організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: види та загальна характеристика.
  45. Адвокатське бюро та адвокатське об'єднання як організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: порядок реєстрації та організації роботи.
  46. Договір про надання правової допомоги: предмет, права і обов'язки сторін, форма, строк.
  47. Підстави та правові наслідки відмови в укладенні договору про надання правової допомоги.
  48. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання клієнтом договору про надання правової допомоги.
  49. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання адвокатом договору про надання правової допомоги. Обов'язки адвоката при розірванні договору.
  50. Особливості оплати праці адвоката в Україні: принцип розумності у визначенні розміру гонорару.
  51. Формування гонорарної політики адвоката на міжнародному та національному рівнях.
  52. Спілки та асоціації адвокатів. Громадські об'єднання адвокатів та їх місце у системі адвокатури України.
  53. Норми професійної етики як специфічний регулятор адвокатської діяльності.
  54. Загальна характеристика Правил адвокатської етики України, правові наслідки їх порушення.
  55. Деонтологічні аспекти відносин адвоката з клієнтом в Україні.
  56. Підстави та наслідки правомірного розкриття адвокатської таємниці за законодавством України.
  57. Деонтологічні аспекти відносин адвоката із судовими, правоохоронними та іншими

державними органами.

58. Етичні аспекти взаємин між адвокатами та органами адвокатського самоврядування.
59. Принципи поведінки адвокатів у соціальних мережах.
60. Юридична відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики в Україні.
61. Повноваження адвоката під час розгляду кримінальних справ у судах різних інстанцій.
62. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні.
63. Порядок призначення, обрання, тимчасового призначення захисника.
64. Відмова адвоката від здійснення захисту.
65. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному провадженні.
66. Поняття, сутність та основні елементи стратегії та тактики захисту.
67. Принципи тактики та методики захисту.
68. Принцип професійної компетентності у діяльності адвокатури.
69. Тактика та методика адвокатської діяльності на стадії досудового розслідування.
70. Особливості участі захисника в судових дебатах.
71. Судова промова адвоката: поняття та значення.
72. Процесуальні гарантії діяльності адвоката в кримінальному провадженні.
73. Принцип незалежності адвокатури та його правові гарантії.
74. Особливості діяльності адвоката на стадії досудового врегулювання господарських спорів в Україні.
75. Особливості участі адвоката у процедурі медіації в Україні та зарубіжних країнах.
76. Організація діяльності адвоката під час звернення до Європейського суду з прав людини.
77. Адвокатський запит: сутність та значення.
78. Адвокатського досьє: поняття, типова структура, особливості ведення.
79. Страхування адвокатської діяльності: зарубіжний досвід та шляхи впровадження в Україні.
80. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
81. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні: статус, компетенція, порядок організації роботи.
82. Спеціалізація адвокатів: аналіз зарубіжної практики.
83. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.
84. Системи безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах: моделі та загальна характеристика.
85. Правове регулювання надання адвокатами безоплатної правової допомоги в Україні.
86. Принципи державної політики України у сфері надання безоплатної правової допомоги та роль адвокатури у їх реалізації.
87. Право на безоплатну правову допомогу у практиці Європейського суду з прав людини.
88. Суб'єкти права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні.
89. Укладання контрактів з адвокатами, що надають безоплатну вторинну правову допомогу.
90. Взаємодія адвокатів з центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
91. Оцінка якості надання безоплатної правової допомоги.
92. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги. Заміна адвоката.
93. Особливості оплати праці адвоката за надання безоплатної правової допомоги.
94. Права та обов'язки адвоката, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги.
95. Особливості оподаткування адвокатської діяльності в Україні

1.6.2. Приклад тестового завдання для семестрового контролю

1. Що слід розуміти під поняттям «представництво»?

А. це правовідносини, в яких одна сторона зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони

Б. це використання передбачених законом можливостей (інструментів) для поновлення свого порушеного, визнання невизнаного, чи присудження оспорюваного права.

В. це надання усіх можливих заходів по допомозі у юридичній сфері

2. Які правочини не може вчиняти адвокат-представник?

А. **правочини, які відповідно до їх змісту можуть бути вчинені лише особисто тією особою, яку він представляє.**

Б. адвокат не може вчиняти правочини майнового характеру

В. адвокат може вчиняти усі правочини

2. Схема нарахування балів

3.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Денна	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, введене в дію з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	8 тем	Номер теми								Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8								4
3.	Усього балів									20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Менеджмент в туризмі», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

3. Рекомендовані джерела

3.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651 – VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618 – IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6.11.1991 р. № 1798-ХІІ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.13.0>
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1146.892.0>
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1995 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Правила адвокатської етики від 17 листопада 2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
9. Положення про раду адвокатів України від 17 листопада 2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskojietiki/>
10. Регламент Ради адвокатів України: Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. № 75 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>
11. Інструкція з діловодства у регіональних органах адвокатського самоврядування: затверджено Наказом Заступника Голови НААУ, Ради адвокатів України від 20.06.2013 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

12. Положення про Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності: затверджено Радою адвокатів України від 27.07.2013 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

13. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України: Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. № 85 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

14. Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні від 1.06.2013 р. № 154 (зі змінами від 27.09.2013 р. № 217) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

15. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю від 16.02.2013 р. № 81 (зі змінами від 27.09.2013 р. № 216) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

16. Положення про помічника адвоката від 1.06.2013 р. № 123 (зі змінами від 27.06.2013 р. № 185) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

17. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону від 16.02.2013 р. № 77) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/akti/>

Тема 1

1. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти / Н.М. Бакаянова. – О. : Юрид. л-ра, 2017. – 357 с.
2. Банчук О. А. Правова допомога: Зарубіжний досвід та пропозиції для України / О. А. Банчук, М. С. Демкова. – Київ : Факт, 2004. – 504 с.
3. Вільчик Т.Б. Організація діяльності адвокатури в Україні: Навч. посіб. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. – 304 с.
4. Святоцький О. Д. Адвокатура у юридичному механізмі захисту прав громадян (історико-правове дослідження) – Дис. докт. юрид. Наук : 12.00.10. – К., – 1994. – 307 с.

Тема 2

1. Вільчик Т.Б. Організація діяльності адвокатури в Україні: Навч. посіб. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. – 304 с.
2. Власихин В.А. Адвокатская деятельность в США. / В.А. Власихин // Адвокат. – 1997. – № 10. – С. 17-21.
3. Галоганов А.П. Право на квалифицированную юридическую помощь при составлении жалобы в Европейский Суд по правам человека / А.П. Галоганов // Бизнес в законе. – 2011.- № 5.- С. 45-47
4. Гловацький І.Ю. Адвокатура зарубіжних країн (Англія, Німеччина, Франція): навч. практич. посібник. / І.Ю. Гловацький. – К.: Атіка, 2007. – 588 с.
5. Господарський кодекс України: Закон України від від 16 січня 2003 року N 436-IV [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Дейвис К. Право Европейского Союза / К. Дейвис – К.: Знання, 2005. – 406 с.
7. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека: Учебник для вузов / Рук.авт.колл. и отв. ред. Л.М.Энтин. – М.: Норма. 2005. – 960 с.
8. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні в Страсбурзі у жовтні 1988 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_343

Тема 3

1. Організація діяльності адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2014. – 392 с.

2. Основи конституційного права України / За ред. В.В.Копейчикова К.: Юрінком, 2000 - 288с.
3. Основні положення про роль адвокатів. Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_835
4. План заходів щодо розвитку системи надання безоплатної правової допомоги. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/news/46592>
5. Погорецький М. А. Адвокатура України: підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. - 365 с.

Тема 4

1. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою / Т.Б Вільчик // Вісник Академії адвокатури України: наук. журн. / Акад. адвокатури України. —К. :, 2014. — Том 11. —Число 2(30). - С. 63-73.
2. Вільчик Т.Б. Адвокатура і держава: взаємодія в забезпеченні прав і законних інтересів громадян / Т.Б Вільчик // Фаховий науковий журнал Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». Одеса. - 2014. - № 10-1. Том 1. – С. 62-66.
3. Вільчик Т.Б. Вдосконалення шляхів взаємодії інституту адвокатури з державними структурами відповідно до євроінтеграційних прагнень України / Т.Б Вільчик // Международная научно-практич. конф. «Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза». -г. Кишинев, Республика Молдова, -27-28 марта 2015 г. – С. 128-132.
4. Лозовий В.О., Петришин О.В. Професійна етика юриста. / В.О.Лозовий, О.В. Петришин - Х.: Право, 2004. 176 с.

Тема 5

1. Кучерена А.Г.: Адвокатура. - М.: Юристь, 2010.
2. Лозовий В.О., Петришин О.В. Професійна етика юриста. / В.О.Лозовий, О.В. Петришин - Х.: Право, 2004. 176 с.
3. Лохвицкий А.В. Французская адвокатура / А.В. Лохвицкий // Профессия адвоката: сб. работ о франц. адвокатуре. – М.: Статут, 2006. – 238 с.
4. Михайлів С.В. Адвокат-представник потерпілого у кримінальному процесі: автореф. дис. на здобут. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / Михайлів С. В.- Нац. акад. внутр. справ. - К., 2011. - 18 с.
5. Молдован А.В. Забезпечення обвинуваченому права на захист у кримінальному процесі Федеративної Республіки Німеччини та України (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис. на здобут. наук. ступеня канд. юрид. наук / А.В. Молдован . - К., 2003.- 22 с.
6. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции (1842 г.). Перевод с французского / М. Молло – М.: Издание Н.П. Шубинского, 1894. – 98 с.
7. Обловацька Н.О. Страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні / Н.О. Обловацька. // Адвокат. – №9 (120). – 2010. – С. 25 – 28
8. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: Монографія / В.О. Попелюшко – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 634 с.

Тема 6

1. Захарова О.С. Представництво у цивільному судочинстві/ О.С. Захарова //Вісник Академії адвокатури України. - 2005. - № 3. - С 32 - 36.
2. Комаров В. Цивільний процес у глобальному контексті / В.В. Комаров // Право України. – 2011 - № 10. - С.22 - 43.

3. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики [Текст] : учеб. пособие / О. В. Синеокий // Гос. вуз "Запорож. нац. ун-т" М-ва образования и науки Украины. - Изд. 2-е, испр. и доп. - Х. : Право, 2012. – 516 с.

Тема 7

1. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Нуковопрактичний коментар / В.Е. Беяневич. - К.: Юстiнiан, 2008. – 872 с.
2. Варфоломеєва Т.В. Деякі аспекти впровадження Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» / Т.В. Варфоломеєва // Адвокат. - № 6. – 2012. – С. 4-5
3. Варфоломеєва Т.В. Історія адвокатури України / Т.В. Варфоломеєва, О.Д. Святоцький. - К.: Либідь, 1992. – 145 с.
4. Головань І.В. До питання про поняття адвокатської діяльності / І.В. Головань // Адвокат. - №1. – 2012. – С. 12-15
5. Головань І.В. Фундамент адвокатської професії / І.В. Головань // Адвокат. – 37. – 2013. – С. 3-4
6. Долежан В.В., Полянський Ю.Є. Перспективи розвитку самоврядування в адвокатурі України / В.В. Долежан, Ю.Є. Полянський // Вісник прокуратури. - № 6. – 2007. – С. 45-51
10. Черкасова Н.В. Формирование и развитие адвокатуры в России, 60-80 годы XIX века / Н.В. Черкасова - М.: Наука. – 1987. – 143 с.
7. Хмелевская Н. В. Концептуальные основы формирования стратегии обеспечения правовой помощи адвокатом в Украине / Н. В. Хмелевская // Адвокатская практика. – 2013. – №1. – С. 32-34.
8. Яновська О.Г. Процесуальні форми протестної діяльності адвоката в кримінальному провадженні / О.Г. Яновська // Право України. – 2013. - № 11. – С. 165 – 172.

Тема 8

1. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі. Наказ Міністерства юстиції України від 25.02.2014 № 386/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0337-14>
2. Про схвалення Концепції Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013-2017 роки: № 435-р. від 4.07.2012 р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-2012-p>

Тема 9

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека: Учебник для вузов / Рук.авт.колл. и отв. ред. Л.М.Энтин. – М.: Норма. 2005. – 960 с.
2. Статут Суда ЕС – см.: Право Европейского Союза: документы и комментарии: М., 1999. С. 276.
3. Решетников Ф.М. Правовые системы стран мира / Ф.М. Решетников - М., 1993.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.scourt.gov.ua> – Офіційний сайт Верховного Суду України.
5. <http://www.court.gov.ua> – Офіційний веб-портал «Судова влада України».
6. <http://www.gp.gov.ua> – Офіційний сайт Генеральної прокуратури України.

7. [http:// www.npu.gov.ua](http://www.npu.gov.ua) – Офіційний сайт Національної поліції України;
8. <http://www.nbu.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
9. <https://unba.org.ua>- Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України
10. <http://kmrada-unba.org> -Офіційний сайт Ради адвокатів Хмельницької області